

Budjettiosasto
Rakenneyksikkö

Toimeentulotuen kohtuullisten asumismenojen normien lakisääteisyys

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä työllisyysvaikutusarviota toimeentulotuen nykyiseen soveltamiskäytäntöön kytkeytyvien vuokranormien muuttamisesta lakisääteiseksi sekä niihin liittyvän harkinnan kiristämisestä.

- Muutoksessa nykyuotoiset vuokranormit muutetaan asetuksella annettavaksi ja vuokranormien ylittävä asumismeno kohtuullistetaan vuokranormin tasolle automaattisesti kolmen kuukauden kuluttua. Kansaneläkelaitokselta saatujen tietojen mukaan ehdotus vähentää toimeentulotukimenoja noin 23 miljoonalla eurolla vuosittain.
- SISU-mikrosimulointimallilla suoritettuun arviioon perustuen muutos vahvistaisi työllisyyttä noin 1 000 työllisellä.

Muistiossa ei arvioida muiden hallitusohjelmassa mainittujen toimeentulotukeen liittyvien uudistuksia, vaan ainoastaan tässä kuvatun vuokranormeihin liittyvän muutoksen vaikutuksia. Muistiossa on hyödynnetty 22.9.2023 päivättyä hallituksen esitysluonnosta sekä sosiaali- ja terveysministeriöltä saatuja Kansaneläkelaitoksessa laadittuja arvioita esityksen taloudellisista vaikutuksista.

Toimeentulotuen vuokranormit

Lain toimeentulotuesta (1412/1997) 7 a §:ssa todetaan, että muuna perusmenona otetaan tarpeellisen suuruisina huomioon pykälässä mainitut asumismenot. Laissa ei kuitenkaan tarkemmin määritellä, mitä tarpeellisen suuruisilla asumismenoilla tarkoitetaan. Kansaneläkelaitoksen soveltamiskäytännössä tätä on käytännössä toteutettu ns. asumisnormien kautta. Normit ovat euromääriä, jonka suuruiset asumismenot hyväksytään alueittain ja kotitalouden koon mukaan lähtökohtaisesti. Ylittäviltä osin virkailija voi käyttää 5 prosentin harkintaa, mutta tätä korkeammat menot hyväksytään periaatteessa lähinnä poikkeustapauksissa. Käytännössä merkittävä määrä ylittäviä menoja hyväksytään (ks. [Jauhainen ym. 2019](#) s. 44, ”Ilmoitettu asumismeno hyväksytään sellaisenaan noin 70 prosentilla tuensaajista, joiden asumismeno ylittää normin).

Ehdotetussa muutoksessa asumismenoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Asumismenot otetaan huomioon täysimääräisesti, jos hakijalla on erityinen peruste asumiseen nykyisessä asunnossaan voimassaolon ajan. Jos menot ylittävät asetuksessa määritellyt tarpeellisen suuruiset menot, asiakas ohjataan hakemaan edullisempaa asuntoa. Kolmen kuukauden määräajan jälkeen asumismenot kohtuullistetaan asetuksen tasolle. Käytännössä tämä tarkoittaa, että ellei erityistä perustetta ole, asumismenot kohtuullistetaan kolmen kuukauden jälkeen.

Kansaneläkelaitokselta saatujen arvioiden mukaan muutos vähentäisi toimeentulotukimenoja noin 22 miljoonalla eurolla vuosittain¹. Muutos vaikuttaisi myös yksilöiden kannustimiin. Kannustimien muutosta

¹ Muistiossa ei tässä yhteydessä oteta kantaa Kansaneläkelaitoksen arviioon. Arviota laadittaessa valtiovarainministeriöllä ei myöskään ole käytössään lakiehdotuksen yksityiskohtaisia perusteluita. Siksi esimerkiksi sen arvioiminen, missä määrin erityistä perustetta tullaan soveltamaan ja missä määrin tämä voi vaikuttaa euromääräiseen arviioon.

voidaan arvioida työllistymisveroasteen muutosten perusteella. Tässä yhteydessä näitä on arvioitu karkealla SISU-mikrosimulointimalliin perustuvalla laskelmalla². Koska mikrosimulointimallin kuntanormeja simuloiva osio ei toimi, on kannustimia arvioitu karkeasti soveltamalla asumismenojen omavastuuta niin, että se tuottaa lähtökohtaisesti taloudellisesti saman mittakaavan säästövaikutuksen.

Työllistymisveroasteen muutoksiin sovelletaan kotimaisesta tutkimuksesta (ks. [Jäntti, Pirttilä, & Selin 2015](#)³) saatua joustoa 0,17. Lopputuloksena työllisyyden voidaan arvioida vahvistuvan noin tuhannella työllisellä.

---

² Laskelmassa muodostetaan väestölle työllistymisveroasteet arvioimalla, miten väestön käytettävissä olevat tulot työttöminä suhtautuvat tuloihin työllisenä. Työllistymisveroasteen muutos saadaan vertaamalla nykytilaa ehdotettuun muutokseen. Menetelmää ovat kuvanneet täsmällisemmin mm. [Kärkkäinen ja Tervola \(2018\)](#). On kuitenkin todettava, että mikrosimulointimallin käyttöön toimeentulotukilaskelmissa liittyy erityisiä haasteita.

³ Tutkimus on valittu siksi, että sen tutkimusasetelmassa selitetään työllisyyttä työllistymisveroasteen vaihtelulla, ja aineisto on kotimainen.